

İLKOKUL ÇAĞINDA ÇOCUĞU OLAN ANA-BABALARIN ÖĞRENME GEREKSİNİMLERİ

Yard. Doç. Dr. Mualla ULUSAVAŞ (*)

BÖLÜM I GİRİŞ

Problem Durumu

Bilimlerin gelişimiyle pek çok konuda bilgisizlik zincirini kırmış olan insanoğlu, çabalarıyla güvenilir kanıtlara ulaşabildikçe, doğal fenomenlere ilişkin gizleri çözmüş ve çözmeye devam etmektedir. Günümüzdeki sorun artık, çözümlerin bilinmemesi değil, öğrenilmemiş olmasıdır. Bilinen pek çok şeyden insanlar yaygın biçimde yararlanamadığından, sorunlar çözümsüz gibi görünmektedir.

"Öğrenen bir topluma gereksinmemiz var, çünkü çağımızda değişim hızlanmıştır. Hızlı değişim sürekli eğitimi gerektirir. Hepimiz eğitime devam etme ve optimal gelişimimizi sağlama fırsatına sahip olmalıyız. İnsan olarak kalabilmenin yolu, öğrenmeye devam etmektir" (Hutchins, R. M., 1968, s. 89). Öncelikle şunu dikkate almak gerekir ki, "Tüm yaşamı boyunca öğrenme, insanlara özgü bir özellik, kaçınılmaz bir etkinlik" (Languis, M., J. Wilcox, 1987, s. 84), hele bir de eğitim yoluyla amaçlı ve planlı bir biçimde gerçekleştirilirse, öğrenmelerin insan yaşamında daha hızlı ve daha etkili olması sağlanabilir.

"Eğitim, yalnızca gelişmiş ülkelerde değil, gelişmekte olan ülkelerde de, 'yönetim'in en merkezi ve gereksinme duyulan bir sorumluluğu olmaktadır' (King, E. 1969, s. 19). 'Eğitim'i, kalkınmanın etkili bir aracı olarak değerlendiren yönetimlerce, "eğitim harcamaları, tüketim olmaktan çok toplumun insangücü kaynaklarına yapılan bir yatırım" (Bülbul, S., 1981, s. 32) biçiminde ele alınmaktadır.

Eğitim sorunlarına köktenci yaklaşımlar, öncelikle 'çocuk eğitimi'ni gündeme getirmektedir. "Evde ana-baba, okulda öğretmen, çocuk için model oluşturan en önemli yetişkinlerdir" (Languis, 1987, s. 79). Çocukların eğitimi yalnızca okulların bir çalışma alanı değildir, ana-babaların da eğitim sürecine olumlu katkılarda bulunmaları sağlanabilir. Zaten, kaçınılmaz olarak "ana-babalar, çocuğun ilk ve en etkili öğretmeni" (Beck, J., 1967, s. 92) olmak durumundadırlar. Ana-babalar bu temel öğretmenlik

(*) Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi.

rolünün gereklerini etkili bir şekilde yerine getirebilmek için belirli beceriler ve yeni davranışlar geliştirmek gereksinmesi duymaktadırlar. Ana-babalıkla ilgili yeterliliklere ulaşabilmeleri için, çocuğu olan yetişkinlere yönelik hangi eğitim etkinlikleri düzenlenebilir? Eğitim yöneticilerinin bu konuda ne gibi sorumlulukları vardır? Ana-babalar hangi konuları ne derece ve nasıl yöntemlerle öğrenmek istemektedirler? Bunlar ve benzeri sorulara bilimsel çalışmalarla cevap aranması, ülkemiz açısından önemli ve gereklidir.

Problem Cümlesi

Bursa ili ilkokullarında çocuğu olan ana-babaların, çocuklarıyla etkileşimlerinde davranışlarını daha etkili kılabilmek için öğrenme gereksinimi duyduğu konular nelerdir?

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın nihai amacı, çocuklarıyla etkileşimlerinde daha etkili davranış gösterebilmelerini sağlamak üzere ana-babalara destek verecek bir "Ana-baba Eğitimi Programı"na temel oluşturabilmektir. Bu amaca yönelik olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. İlkokul çağında çocuğu olan ana-babaların etkili ana-babalık performansı gösterebilmeleri için gereken yeterlilikleri nelerdir?
2. Okul çağında çocuğu olan ana-babaların kendi gelişmeleri ve çocuklarının gelişimiyle ilgili olarak öğrenme isteği ve gereksinmesi duyduğu konular nelerdir?
3. Anne ve babalar arasında öğrenme gereksinimleri açısından anlamlı bir fark var mıdır?
4. Ana-babalar öğrenme gereksinimlerini hangi öğrenme yollarıyla karşılamak istemektedirler?
5. Ana-babaların demografik özelliklerine göre, öğrenme gereksinmesi duyulan konular ve tercih edilen öğrenme yolları değişmekte midir? Demografik özellikler şunlardır: Yaş, cinsiyet, eğitim durumu, meslek, ailede çocuk sayısı, çocukların yaşı ve cinsiyeti, ailenin aylık geliri.
6. Ana-babalık yeterlilikleri ve öğrenme gereksinimleri arasındaki ilgiye dayalı olarak geliştirilebilecek bir "Ana-baba Eğitimi" programının içeriği ve hedefleri neler olabilir?

Araştırmanın Önemi

1. Ana-babanın yeterlilikleri ve öğrenme gereksinmelerine dayalı olarak geliştirilebilecek bir ana-baba eğitimi programı, yetişkin eğitimi ile sorumlu kurumların çalışmalarına katkıda bulunabilir.
2. Ana-babaların öğrenme gereksinmelerinin ortaya çıkarılması, bu gereksinmelerin karşılanması sorununun gündeme getirecektir. Araştırma bulguları, bu sorunu çözmeye yönelik eğitim uygulamaları için bir temel oluşturabilir.

Sınırlılıklar

1. Anket verileri, ankette yer alan soruların sayısı, niteliği ve bunlara verilen yanıtların samimiyeti ile sınırlıdır.

BÖLÜM II

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın evreni ve örnekleminin seçilmesi, bilgi toplama aracının geliştirilmesi, verilerin toplanması ve çözümlenmesinde izlenen yöntem ve tekniklerle ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evreni Bursa il merkezinde ilkokullarda çocuğu olan tüm ana-babalardır. İlkokul çağında çocuğu olan ana-babalara ulaşabilmek için ilkokulların yönetici ve öğretmenlerinden aracı olarak yararlanılmıştır.

Örnekleme seçimi için, önce Bursa İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden merkez ilkokullarının listesi alınmıştır. Bu listede bulunan 87 adet resmi ilkokula, MEB onaylı özel ilkokullar da eklenmiş ve sayı 90'na çıkarılmıştır. Bu ilkokullar arasından random yoluyla dört ilkokul seçilmiştir. Hazırlanan bilgi toplama aracı bu okullarda çocuğu olan ana-babalara uygulanmıştır.

Bilgi Toplama Aracının Geliştirilmesi

Bilgi toplama amacı ile iki ayrı araç geliştirilmiştir. Bunlardan biri 'Ana-babaların Öğrenme Gereksinimleri Anketi' (A.Ö.G. Anketi), diğeri 'Aile Hakkında Bilgi Anketi' (A.H.B. Anketi)dir.

Ana-babaların Öğrenme Gereksinimleri Anketi

A.Ö.G. Anketi, araştırmaya katılan ana-babaların eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi için, kendi kişisel gelişimleri ve çocuklarının büyüme ve gelişimine ilişkin konularda en çok neleri öğrenmek isteği ve ihtiyacında oldukları ve bu gereksinimlerini hangi yollarla karşılamayı tercih ettiklerini ortaya çıkarabilmek üzere hazırlanmıştır.

Bu amaçla önce ilgili literatür taranmış ve okul çağında çocuğu olan aileye ilişkin konular ayrıntılı biçimde belirlenmiştir. Sonra da ana-babalarla görüşülmüş ve uzman görüşleri alınmıştır. İlk elde hazırlanan anket taslağı, beş ana ve beş baba olmak üzere on kişilik bir guruba uygulanarak ön deneme yapılmış, ön denemeden sonra, katılan on ana-babanın eleştirel görüşleri alınmıştır. Bu çalışmanın ışığında yeniden uzman görüşleri de alınarak gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra A.Ö.G. Anketine son biçimi verilmiştir.

A.Ö.G. Anketi iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde 42, ikinci bölümde 8 olmak üzere toplam 50 madde vardır. Bu maddelerin anketin bölümlerine göre dağılımı şöyledir:

I. Ana babanın Gelişimi (1 - 13)

Birey olarak gelişim

Ana-baba olarak gelişim

Okul Çağı Çocuğunun Büyüme ve Gelişimi

Çocuğun zihinsel gelişimi (14 - 20)

Çocuğun zihinsel-duygusal gelişimi (21 - 26)

Çocuğun fiziksel gelişimi (27 - 29)

Çocuğun sosyal gelişimi (30 - 34)

Çocuğun kişilik gelişimi (35 - 42)

II. Ana-babaların Öğrenme Yolları (1-8)

Birinci kısımda, ana-babalardan bu konulara ilişkin ne kadar öğrenme isteği ve gereksinmesi duyduklarını belirtmeleri isteniyordu. Verilen üç seçenek şöyleydi:

1. ÇOK (Bu konuda çok öğrenme isteği ve gereksinmesi duyuyorum.)
2. BİRAZ (Bu konuda biraz öğrenme isteği ve gereksinmesi duyuyorum.)
3. HİÇ (Bu konuda hiç öğrenme isteği ve gereksinmesi duymuyorum.)

Anketin ikinci kısmında ise katılanlardan, ana-baba olarak duydukları bu öğrenme isteği ve gereksinmelerini hangi yollarla karşılamak istediklerini belirtmeleri bekleniyordu. Ana-babalar önerilen sekiz ayrı öğrenme yoluna ilişkin tercih derecelerini yine üç seçenektan (Çok, Biraz, Hiç) birini işaretleyerek belirttiler.

Aile Hakkında Bilgi Anketi

A.H.B. Anketi, Baumrind (1971, s. 90-110) tarafından belirlenmiş değişkenlere dayalı olarak düzenlenmiş ve araştırmaya katılan tüm ana-babaların demografik özelliklerini daha iyi tanımlamak için kullanılmıştır. A.H.B. Anketi aşağıdaki maddelerden oluşmaktadır:

1. Anne misiniz, baba mı?
2. Yaşınız?
3. Eşinizin yaşı?
4. Eğitim durumunuz?
5. Eşinizin eğitim durumu?
6. Mesleğiniz?
7. Eşinizin mesleği?
8. Ailede kaç tane çocuk var?
9. Herbir çocuğun yaşı ve cinsiyeti nedir?
10. Ailenizin aylık geliri?

Anketlerin Uygulanması ve Verilerin Toplanması

A.Ö.G. Anketi ve A.H.B. Anketi ikisi birlikte çalışma evreni olarak seçilen dört ilkokulda veli toplantılarının gündemine alınmış ve yöneticinin araştırmacıları velilere tanıtması ve araştırmacıların da velilere anketler hakkında kısa bir açıklama yapmasından sonra gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılma oranı Tablo 1'dedir.

Mayıs 1990 döneminde gerçekleştirilen bu uygulama için, daha önce Bursa İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izin alınmıştır.

Verilerin Çözümlemesinde İzlenen Yöntem ve Teknikler

Tablo 1'de görüldüğü gibi, doldurulan anket formlarından 13'ü doldurmanın anne mi, baba mı olduğunu belirtmemesi nedeniyle işlem dışı bırakılmış, geriye kalan 157 anket formu değerlendirilmiştir.

Verilerin çözümlemesi işlemi, araştırmacılara Uludağ Üniversitesi Bilgi İşlem Merkezinde yardımcı olacak bir eleman bulunmadığından, araştırmacılar tarafından elle yapılmıştır. Kullanılan istatistik yöntemler frekans, yüzde hesapları ve "t" testidir. Anne ve babaların öğrenme gereksinimleri arasında anlamlı bir fark bulunup bulunmadığını saptamak için, ikili karşılaştırma yapıldığından bağımsız t testi kullanılmıştır. Bunun için anket formundaki seçeneklere ÇOK (2), BİRAZ (1), HIÇ (0) olmak üzere sayısal değerler verilmiştir.

İstatistik yöntemlerle elde edilen sayısal bulgular tablolara aktararak düzenlenmiş ve Bölüm IV'de sunulmuştur.

Tablo 1
Araştırmaya Katılma Oranı

	İ		L		K		O		K		U		L		L		A		R	
	H. İşçan		M. A. Ersoy		S. Çelebi		İ. Ertekin		Toplam											
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Verilen Anket Formu	30	15.00	30	15.00	90	45.00	50	25.00	200	100										
Geri Gelen Anket Formu	27	13.50	28	14.00	69	34.50	46	23.00	170	85.00										
İptal Edilen Anket Formu	—	—	3	01.50	6	03.00	4	02.00	13	06.50										
Değerlendirilen Anket Formu	27	13.50	25	12.50	63	31.50	42	21.00	157	78.50										

BÖLÜM III**BULGULAR ve YORUM****Tablo 2****ÖRNEKLEMİN BAŞLICA ÖZELLİKLERİ**

YAŞ		1	2	3	4	5	6	BOŞ	TOPLAM
(-26/	Anne f	—	27	38	6	1	—	—	72
26-32/	%	—	37.50	52.78	08.33	01.39	—	—	100.00
33-39	Baba f	—	11	40	29	5	—	—	85
40-46/47-)	%	—	12.94	47.06	34.12	05.88	—	—	100.00
ÖĞRENİM	f	16	8	30	14	4	—	—	72
(İlkokul/Ortaokul/	Anne %	22.22	11.11	41.67	19.44	05.56	—	—	100.00
Lise/Üniversite	Baba f	23	14	16	27	5	—	—	85
Lisansüstü)	%	27.06	16.47	18.82	31.77	05.88	—	—	100.00
MESLEK	f	20	4	—	2	28	—	18	72
Memur/İşçi	Anne %	27.78	05.55	—	02.78	38.89	—	25.00	100.00
Çiftçi/Esnaf/	Baba f	38	16	—	11	20	—	—	85
Sanatkâr/Serbest	%	44.70	18.82	—	12.95	23.53	—	—	100.00
ÇOCUK SAYISI	f	27	78	32	12	7	—	1	157
(Bir/iki/üç/dört/beş)	%	17.20	49.68	20.38	07.64	04.46	—	00.64	100.00
İLKOKUL ÇAĞINDAKİ ÇOCUĞUN DOĞUM SIRASI	f	84	47	14	6	5	—	1	157
(1./2./3./4./5.)	%	53.50	29.94	08.92	03.82	03.18	—	00.64	100.00
ÇOCUKLARIN CİNSİYETİ	f	76	65	14	—	—	—	2	157
İlkokulda kız/erkek kız ve erkek çocuğu okuyan aile	%	48.41	41.40	08.92	—	—	—	01.27	100.00
AİLENİN AYLIK GELİRİ									
(400.000'den az/	f	15	65	25	13	12	25	2	157
400.000 - 800.000/	%	09.55	41.40	15.92	08.28	07.65	15.92	01.28	100.00
801.000 - 1.200.000/									
1.201.000 - 1.600.000/									
1.601.000 - 2.000.000/									
2.000.000'dan fazla)									

Ana-babaların Öğrenme Gereksinimleri

Öğrenme Gereksinmesi Deneçeleri

Ana-babaların % 55.91 oranında çok, % 30.85 oranında biraz öğrenme gereksinmesi duydukları; % 12.33 oranında ise hiç öğrenme gereksinmesi duymadıkları görülmektedir. Seçenekleri boş bırakma oranı çok düşüktür. Bu bulguya göre, ana-babalar (biraz seçeneğiyle birlikte) konuların % 87 oranında öğrenme isteği ve gereksinmesi duymaktadırlar.

Öncelikli Öğrenme Gereksinimleri

Annelerin en çok öğrenme isteği ve gereksinmesi duydukları konuların ilk üçü şunlardır:

K35 çocuğumun kendine özgü bir kişilik geliştirmesine yardımcı olma (% 66.67)

K18 çocuğumun yeteneklerini geliştirmesini destekleme (% 66.11)

K39 Çocuğumun kendi kendini yönetebilmesine yardımcı olma (% 62.50)

Anneler çocuklarının kendine özgü bir kişilik ve yeteneklerini geliştirmesine, kendi kendilerini yönetebilmelerine yardımcı olmak istemektedirler. Bundan yola çıkarak, annelerin çocuklarının özvarlığına saygılı oldukları, onların yetenekli, özdenetim gücü geliştirmiş bir birey olması özlemi içinde oldukları söylenebilir.

Babaların en çok öğrenme isteği ve gereksinmesi duydukları konuların ilk dördü ise şöyledir:

K41 Çocuğumun kendine ve başkalarına karşı dürüst olmayı öğrenmesine kılavuzluk etme (%76.47)

K38 Çocuğumun kişiliğine ve onuruna saygı duyulmasını sağlama (% 75.29)

K12 Çocuğuma zarar verebilecek nitelikteki dış koşullara karşı yeterli önlem alabilme (% 72.94)

K5 Ailem içinde birlik ve dayanışma sağlama (% 72.94)

Bu konuların ilk ikisi çocuğun kişilik gelişimiyle, diğer ikisi ise ana-baba olarak kendi gelişimleriyle ilgilidir. Babalar çocuklarının dürüst, kişiliğine saygı duyulacak bir birey olmasını; çocuğu için koruyucu bir tutum içinde olmayı, ve reis olma konumu dolayısıyla ailesinde birlik ve dayanışma oluşturma konularında en çok öğrenme isteği ve gereksinmesi duymaktadırlar.

Annelerin de babaların da öncelikle, çocuklarının sağlıklı kişilik geliştirmesine önem verdikleri, çocuğun kişilik gelişimine ilişkin öğrenme isteği duydukları söylenebilir.

Annelerin en az öğrenme isteği duyduğu konular sırasıyla şunlardır:

K1 Kendimi yeterince tanıyabilme, güçlü ve zayıf yönlerimin farkında olma % 37.50)

K33 Çocuğumun evin dışındaki hayatı tanımısını sağlama (% 43.06)

Anneler kendilerini tanıyabilme ve çocuğın evin dışındaki hayatı tanınması konularına en az ilgi göstermişlerdir. Bu durum, çocuklarını ilgi odağı olarak benimsemelerine, annelik duygusuyla onların kendilerinden kopmalarını istememelerine bağlanabilir.

Babaların en az öğrenme isteğı ve gereksinmesi duydukları konular ise sırasıyla şunlardır:

K36 Çocuğumun cinsel kimliğini kazanmasına yardımcı olma (% 36.47)

K28 Çocuğumun yaşına uygun oyun ve spor etkinliklerine katılmasını destekleme (% 42.35)

Babalar çocuğın cinsel kimlik kazanmasına ve oyun-spor etkinliklerine katılmasına en az düzeyde ilgi duymaktadırlar. Bu bulgulara göre, babaların çocuğın cinsel kimlik kazanmasıyla daha az ilgilendikleri, belki de ders çalışmasına ve kendisinin istediğı okula girmesine engel olacağı düşüncesiyle oyun ve spor etkinliklerine katılmasına pek istekli görünmedikleri söylenebilir.

Babaların öğrenme isteğı duydukları konuların yüzdelerinin ortalaması, annelerinkinden biraz fazladır. Bu bulgu, babaların kendilerini çocuk eğitimi konusunda daha az bilgili hissettikleri biçiminde yorumlanabilir.

Ana-babaların Öncelikli Öğrenme Gereksinimleri

Konular en çoktan en aza doğru sıralanarak Tablo 3'de gösterilmiştir. En çok öğrenme isteğı ve gereksinmesi duyulan konuların ilk dördü şunlardır:

K38 Çocuğumun kişiliğine ve onuruna saygı duyulmasını sağlama (% 67.51)

K12 Çocuğuma zarar verebilecek nitelikteki dış koşullara karşı yeterli önlem alabilme (% 67.03)

K41 Çocuğumun kendine ve başkalarına karşı dürüst olmayı öğrenmesine kılavuzluk etme (% 66.71)

K35 Çocuğumun kendine özgü bir kişilik geliştirmesine yardımcı olma (%65.69)

Bu dört konunun 1., 3. ve 4.sü çocuğın kişilik gelişimiyle, 2. si ise ana-baba olarak kendilerinin gelişimiyle ilgilidir. Bu bulgu, ana-babaların en çok çocuğın kişilik gelişimine ilgi gösterdiği biçiminde yorumlanabilir.

Ana-Babaların Öğrenme Yolları Tercihleri

Öğrenme Yollarını Tercih Dereceleri

Tablo 4 incelendiğinde, ana-babaların öğrenme yollarını tercihleri % 50 oranında çok, 1/3 oranında biraz olduğu görülmektedir. "Hiç" seçeneğinin yüzdesi ise 13'tür. Seçenekleri boş bırakma oranı ise % 3'tür. Bu bulgulara göre ana-babaların yarısı öğrenme yollarını seçmede çok isteklidirler.

Öncelikli Öğrenme Yolu Tercihleri

Ana-babaların öğrenme yolu tercihleri Tablo 4'de en çoktan en aza doğru sıralanmıştır. Buna göre ana-babaların en çok tercih ettikleri öğrenme yolları şunlardır:

TABLO 3
ANA-BABALARIN EN ÇOK
ÖĞRENME GEREKSİNMESİ DUYDUĞU KONULAR

		N 157
		Örneklem
K	O	N
U	L	A
R		
		Yüzdesi
1.	Çocuğumun kişiliğine ve onuruna saygı duyulmasını sağlama	67.51
2.	Çocuğuma zarar verebilecek nitelikteki dış koşullara karşı yeterli önlem alabilme	67.03
3.	Çocuğumun kendine ve başkalarına karşı dürüst olmayı öğrenmesine kılavuzluk etme	66.71
4.	Çocuğumun kendine özgü bir kişilik geliştirmesine yardımcı olma	65.69
5.	Ailem içinde birlik ve dayanışma sağlayabilme	64.25
6.	Çocuğumun yeteneklerini geliştirmesini destekleme	64.23
7.	Ailemde, sevgi, saygı ve güven ortamı yaratma	63.66
8.	Çocuğuma iyi bir örnek ve yol gösterici olma	63.50
9.	Çocuğumun hastalık, kaza ve tehlike gibi durumlara karşı kendi kendini koruyabilmesine yardım etme	62.59
10.	Çocuğumun kendi kendini yönetebilmeyi öğrenmesine yardımcı olma	62.43
11.	Çocuğumun, engellendiğinde yılgınlığa düşmemeyi, öfkesini uygun yollarla gidemeyi öğrenmesine yardımcı olma	61.63
12.	Çocuğumun sorumluluk bilinci geliştirmesini sağlama	61.41
13.	Çocuğumun uygun kitap seçmesi ve okuma alışkanlığı kazanmasını sağlama	60.30
14.	Çocuğumun sorunlarını anlatması ve çözüm bulmasına destek olma	59.60
15.	Çocuğumun kendine ve yakınlarına güven duyabilmesine yardımcı olma	59.23
16.	Çocuğumun yaratıcılığını geliştirmesini destekleme	58.68
17.	Çocuğuma hoşgörü, sabırlı ve tutarlı davranma	58.47
18.	Çocuğumun sevme-sevilme gereksinmesini karşılamasını sağlama	57.84
19.	Çocuğumun uyması gereken kuralları ve nedenlerini öğrenmesine yardımcı olma	57.68
20.	Çocuğum için en iyisini yaptığımdan emin olabilme	57.64
21.	Çocuğumun kaygı ve korkularını yenmesine yardım etme	56.77
22.	Çocuğumun dinleyip konuşarak, okuyup yazarak dilini geliştirmesine yardımcı olma	56.50
23.	İyimser olma ve geleceğe umutla bakabilme	56.18
24.	Çocuğumun toplumdaki yeri ve değerini öğrenmesine kılavuzluk etme	55.00
25.	Çocuğumun düşünmeyi ve sorgulamayı öğrenmesine yardımcı olabilme	54.90
26.	Çocuğuma sorularına kendi çabasıyla cevaplar bulabilmesinin yollarını gösterme	53.61
27.	Çocuğumun işbirliği yapabilmesini destekleme	53.02

Y2 Okul-aile işbirliğinin sağlanması (% 63.90)

Y5 Ana-babalara yönelik hazırlanmış kitap, dergi gibi yayınların okunması (% 63.70)

Y8 Okullarda çocuk eğitimine ilişkin toplantılar düzenlenmesi (%62.81)

Bu bulgu, ana-babaların okul-aile işbirliği içinde, yüzyüze iletişim kurarak, sıcak bir ortamda çocuk eğitimine ilişkin sorunlarına çözüm bulmak istedikleri biçiminde yorumlanabilir.

Ana-babaların ikinci sırada çocuk eğitimine ilişkin kitap, dergi vb. okumak istemeleri, bu konuda ayrıntılı, derinlemesine bilgi edinmek istemelerinden kaynaklanmış olabilir.

"Okullarda çocuk eğitimine ilişkin toplantılar düzenlenmesi" yolunun üçüncü sırada istenmesi, okul ortamında öğretmenlerle birlikte dinleyerek, tartışarak öğrenmeyi tercih etmelerine bağlanabilir.

Ana-babaların en az tercih ettikleri öğrenme yolu ise, Y3 Halk eğitim merkezinde açılacak bir ana-baba eğitimi kursuna katılma (% 26)'dır. Bu bulgu, ana-babaların resmi ortamda dinleyerek öğrenmeyi istemedikleri biçiminde yorumlanabilir.

Annelerle babaların öğrenme yolu tercihleri karşılaştırıldığında, (Tablo 5) annelerle babalar en çok olarak aynı yolları;

Y2 Okul-aile işbirliğinin sağlanması

Y5 Ana-babalara yönelik hazırlanmış kitap, dergi vb. yayınların okunması

Y8 Okullarda çocuk eğitimine ilişkin toplantılar düzenlenmesi yollarını tercih etmişlerdir.

Anne ve babalar arasında bu bakımdan belirgin bir fark yoktur.

TABLO 4
EN ÇOK TERCİH EDİLEN ÖĞRENME YOLLARI

Ö ğ r e n m e Y o l l a r ı	N 157 Örneklem Yüzdesi
1. Okul-aile işbirliğinin sağlanması	63.90
2. Ana-babalara yönelik hazırlanmış kitap, dergi gibi yayınların okunması	63.70
3. Okullarda çocuk eğitimine ilişkin toplantılar düzenlenmesi	62.81
4. Uzman-ana/baba iletişimini sağlayan danışma merkezleri açılması	54.22
5. Ana-baba eğitimine ilişkin konferans, açık oturum v.b. düzenlenmesi	46.20
6. Ana-baba eğitimine ilişkin özel bir radyo veya televizyon dizisi izlenmesi	45.23
7. Ana-baba derneklerinin kurulması ve sorunlara birlikte çözüm aranması	42.17
8. Halk Eğitim Merkezi'nde açılacak bir ana-baba eğitimi kursuna katılma	26.00

**EN ÇOK TERCİH EDİLEN ÖĞRENME YOLLARININ
ANA-BABA BAKIMINDAN KARŞILAŞTIRILMASI**

TABLO 5 : Örneklem Yüzdeleri

	ANNE (N: 72)	BABA (N: 85)	TOPLAM (N: 157)
Y1	37.78	52.67	45.23
Y2	63.50	64.29	63.90
Y3	19.73	32.36	26.00
Y4	45.49	46.91	46.20
Y5	67.76	59.64	63.70
Y6	49.55	34.78	42.17
Y7	58.57	49.87	54.22
Y8	67.54	58.07	62.81
	51.24	49.81	50.52

ÖĞRENME YOLLARI TERCİHLERİ

TABLO 6 Öğrenme Yolu	Örneklem Yüzdeleri				N: 157
	ÇOK	BİRAZ	HİÇ	BOŞ	TOPLAM
Y1	45.23	41.71	09.93	03.13	100.00
Y2	63.90	25.05	07.10	03.95	100.00
Y3	26.00	40.49	29.01	04.50	100.00
Y4	46.20	33.24	15.60	04.96	100.00
Y5	63.70	27.84	06.46	02.00	100.00
Y6	42.17	39.65	16.80	01.38	100.00
Y7	54.22	27.66	13.65	01.38	100.00
Y8	62.81	31.05	06.14	—	100.00
TOPLAM	50.53	33.34	13.08	03.05	100.00

BÖLÜM IV

SONUÇLAR ve ÖNERİLER

Bu bölümde önce araştırmanın başlangıcında belirlenen temel sorulara, çalışma sürecinde bulunabilen karşılıklar "Sonuçlar" başlığı altında özetlenmiştir. Sonra da bu sonuçlara dayalı olarak geliştirilmiş öneriler "araştırma önerileri" ve "uygulama önerileri" alt başlıkları altında sunulmuştur.

Sonuçlar

1. İlkokul çağında çocuğu olan ana-babaların etkili ana-babalık performansı gösterebilmeleri için gereken yeterlilikler, ilgili araştırma ve inceleme sonuçlarına dayanarak aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

Ana-babalık Yeterliliği Alanları

- a. Dayanıklılık (duygusal bağlamda güçlü olma)
- b. Beceriklilik
- c. Disiplin
- d. Çocuğun duygusal gelişimini destekleme
- e. Çocuğun fiziksel gelişimini destekleme
- f. Çocuğun zihinsel gelişimini destekleme
- g. Çocuğun sosyal gelişimini destekleme
- h. Çocuğun bağımsızlığını kazanmasına yardımcı olma

2. Okul çağında çocuğu olan ana-babaların kendi gelişimleri ve çocuklarının gelişimiyle ilgili olarak en çok öğrenme gereksinmesi duyduğu konuların ilk onu aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

Ana-babaların Öncelikli Öğrenme Gereksinmeleri

- * Çocuğumun kişiliğine ve onuruna saygı duyulmasını sağlama
- * Çocuğuma zarar verebilecek nitelikteki dış koşullara karşı yeterli önlem alabilme
- * Çocuğumun kendine ve başkalarına karşı dürüst olmayı öğrenmesine kılavuzluk etme
- * Çocuğumun kendine özgü bir kişilik geliştirmesine yardımcı olma
- * Ailem içinde birlik ve dayanışma sağlayabilme
- * Çocuğumun yeteneklerini geliştirmesini destekleme
- * Ailemde sevgi, saygı ve güven ortamı yaratma
- * Çocuğuma iyi bir örnek ve yol gösterici olabilme
- * Çocuğumun hastalık ve kaza ve tehlike gibi durumlara karşı kendini koruyabilmesine yardım edebilme

- * Çocuğumun kendini yönetebilmeyi öğrenmesine yardımcı olma

3. Anne ve babalar arasında öğrenme gereksinimleri açısından .05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmamıştır.

4. Ana-babaların öğrenme gereksinmelerini karşılamak için en çok tercih ettikleri öğrenme yolları aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

Ana-babaların Öncelikli Öğrenme Yolu Tercihleri

- * Okul-aile işbirliğinin sağlanması
- * Ana-babalara yönelik hazırlanmış kitap, dergi, v.b. okunması
- * Okullarda çocuk eğitimine ilişkin toplantılar düzenlenmesi
- * Uzman ve ana-baba arasında iletişim sağlayan danışma merkezleri açılması
- * Ana-baba eğitimine ilişkin konferans ve açık oturum düzenlenmesi

5. Öğrenme gereksinmesi duyulan konular ve öğrenme yollarının, ana-babaların demografik özelliklerine göre değişme durumuna ilişkin en önemli sonuçlar aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

- a. Yaş ilerledikçe öğrenme gereksinmesi ve öğrenme yolu tercihi derecesinde, özellikle anneler gurubunda düşme görülmektedir.
- b. Anneler "çocuğun kişilik gelişimi", babalar ise "çocuğun duygusal gelişimi" alanlarında en çok öğrenme gereksinimi duyduklarını belirtmişlerdir. Öğrenme yolu olarak ise hem anne hem de babaların en çok yeğlediği "okul aile birliğinin sağlanması"dır.
- c. Eğitim durumuna göre ana-babaların öğrenme gereksinimleri zaman zaman ters orantılı görülmektedir. Eğitim durumu yükseldikçe öğrenme gereksinmesi derecesi özellikle annelerde düşmektedir.
- d. Öğrenme gereksinmesi en çok duyan meslek gurubu esnaf ve sanatkar olarak çalışan ana-babalardır. Tercih edilen öğrenme yolu, ana-babanın mesleğine göre belirgin bir değişme göstermemektedir.
- e. Çocuk sayısı fazla olan ana-babalar daha fazla öğrenme gereksinimi duymaktadırlar. Çocuk sayısı ana-babaların öğrenme yolu tercihlerini değiştiren bir etmen olarak görülmemektedir.
- f. İlkokulda hem kız hem erkek çocuğu olan ana-babalar, yalnız kız, ya da yalnız erkek çocuğu olan ana-babalara göre daha çok ve daha çeşitli gelişim alanlarında öğrenme gereksinmesi duymaktadırlar. Çocukların yaşı ve cinsiyetlerine göre ana-babanın öğrenme yolu tercihlerinde değişmelere rastlanmıştır.
- g. Aylık gelirin farklılaşmasına göre, öğrenme gereksinmesi duyulan konuların değiştiği, öğrenme yolu tercihlerinin ise aynı kaldığı görülmüştür.

6. "Öğrenme gereksinmesi kavramı, yeterli performans ile var olan arasındaki fark" olarak tanımlandığından (Knowles s. 13), öğrenme gereksinimleri ile yeterlilikler arasında kuramsal bir ilişki var olduğu söylenebilir. Buna göre, özellikle araştırmaya katılan ana-babalar için (sonucun genellenmesi sakıncalı olduğundan), geliştirilebilecek bir ana-baba eğitimi programının içeriği araştırmada saptanan 'öncelikli öğrenme gereksinimleri', hedefleri ise 'ana-babalık yeterlilikleri' ile oluşturulabilir. Eğitim etkinliklerinin düzenlenmesinde ise, araştırmada saptanan 'öncelikli öğrenme yolu tercihleri' bir temel oluşturabilir.

Öneriler

Araştırma Önerileri

1. Bu konuda yapılacak başka araştırmaların farklı demografik özelliklere sahip deneklerle yapılması uygun olabilir. Ayrıca bu çalışma kentsel kesimde gerçekleştirildiğinden, kırsal kesimde de bu türden çalışmalara gereksinme vardır.
2. Çocukların daha iyi yetiştirilmesi hedefine yönelik bu türden çalışmaların çocuk, ana-baba, öğretmen üçlüsüne ayrı ayrı uygulanabilecek bilgi toplama araçlarıyla daha geniş kapsamlı ve ayrıntılı olarak yapılmasına gerek vardır.
3. Bu konuda yapılacak araştırmaların temel amacı, ana-baba ve çocuk arasındaki sürekli etkileşme sürecinin her ikisinin de optimal gelişimine yardım edecek biçimde güçlendirilmesi olmalıdır.

Uygulama Önerileri

1. Ana-babalar yoğun biçimde öğrenme gereksinmesi duyduklarını belirtmişlerdir. En çok tercih edilen öğrenme yolu ise okul-aile işbirliğinin sağlanmasıdır. Bu sonuçlara dayanarak okul yöneticileri, öğretmen ve uzmanların işbirliğiyle, ana-babalar için sistemli eğitimsel etkinlikler düzenlenmesinde öncü olabilirler.
2. Yetişkinlerin çocukları eğitmek üzere eğitilmeleri için, öğrenme gereksinmelerini doyurucu çok yönlü çalışmalar yapılabilir (Televizyon, gazete, kitap, v.b. gibi kitle iletişim araçlarından yararlanılabilir).
3. Öğretmen yetiştirilmesi sisteminde, öğretmenin ana-babalarla işbirliği ve toplum kalkınmasına katkıda bulunmaya ilişkin beceriler kazanmasına önem verilerek, öğretmeni çocuğun gelişimi ve eğitimi konusunda rehber ve uzman kişi düzeyine yükseltecek hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim uygulamaları yapılabilir. Bu öneri yalnızca ilköğretim öğretmenleri için değil, halk eğitim merkezlerinde görev alan yaygın eğitim elemanları için de düşünülmelidir.